

Despre arta de a scrie

(fragmente)

Mi-a venit în minte un gând – era aparte, era frumos, era neașteptat – nu l-am notat. L-am pierdut. L-am jelist apoi, ca și cum aș fi pierdut ceva de preț, apoi mi-a reapărut și, fiind sigur că de astă dată îl voi păstra, nu l-am notat și l-am pierdut din nou. Zeci de cărți ucise în felul acesta, zeci de avorturi ale minții, nejudicate și nepedepsite de nicio religie, de niciun tribunal.

Bucuria cu care cobor uneori în mijlocul cuvintelor, senzația că ele mă recunosc, că mă ascultă și că, la rândul lor, se bucură că mă-ntâlnesc. Și invers, când nu pot să scriu, senzația că s-au supărat pe mine și că îmi întorc spatele. Atunci, ca unor iubite, nu mai știu ce să le fac ca să se împace cu mine.

Fiecare pagină pe care o scriu este un adevărat miracol. Încep de fiecare dată cu aceeași stângăcie, ca și cum literele se adună pentru prima oară în scrisul meu, ca și cum nu le-aș fi pus de mii și mii de ori împreună. De fiecare dată aceeași convingere că nu-mi va „ieși”, că n-are cum să iasă nimic. Când pagina e gata, mă uit la ea și mă întreb de unde a apărut. Sigur este că nu „eu” am scris-o sau că, oricum, cel din mine care a făcut-o îmi rămâne un necunoscut. Câtă vreme se întâmplă asta, e limpede că un „profesionist al scrisului” nu sunt.

Scriu fără să-mi pese prea mult de ce va spune lumea. Dar atunci de ce o fac în văzul tuturor? (Poate pentru că ajung să cred că scormonitul meu în mine îi ajută pe câțiva. Iar restul nu mă interesează.) Oricum, exprimându-se, un scriitor îi exprimă pe ceilalți.

Cea mai pură carte pe care am scris-o a fost prima, cea despre tragic. Nefiind încă autor, între mine și subiectul meu nu se strecurase publicul. Scriind, nu mă gândeam la nimic din ce cădea în afara temei mele. Aveam o formidabilă virginitate culturală.

La început, locuim în cuvinte ca într-o mare casă comună. Apoi, câte unul dintre noi își ia cuvintele cu el și se mută singur pe o colină. Își face acolo coliba lui. Iar ceilalți vin s-o viziteze. La început, câțiva, apoi din ce în ce mai mulți. Încet-încet, se mută cu toții în coliba lui. Cel care reușește să facă asta se numește scriitor.

Observația lui Schopenhauer că, odată cu cărțile, ar trebui să ni se vândă la pachet și timpul pentru a le citi.

A citi o carte subliniată e ca și cum te-ai uita pe gaura cheii în mintea cuiva.

X este un prost cititor de literatură. Nu pentru că n-ar avea gust, ci pentru că-i e frică. Îi e frică de tot ce face aluzie la partea din el în care n-a avut curajul să coboare niciodată. Or, literatura, atunci când nu e comică, îl obligă să se întâlnească cu subterana din el. Și-atunci, se refugiază în comic sau în mistic, adică în cele două forme posibile de mântuire: una relativizează totul (eul propriu, în primul rând; râsul e cel mai puternic solvent), alta te adună în absolut, absolvindu-te de tine.

Să ai curajul de a te trăda într-o carte, de a te pune la dispoziția dușmanilor tăi! Ce festin, pentru cei care te urăsc, o carte adevărată!

Dumnezeu mi-a dat fericirea de a fi urât de parte dintre contemporanii mei. Consider că într-o lume a căderii acesta este singurul semn al reușitei. Iubirea care însoțește o carte, odată publicată, nu se vede. Ea este sfișoasă și merge alături de autor, în tăcere. Ura, în schimb, vrea să se facă remarcată, ea e zgomotoasă și face spume la gură. Dar clăbucii ei reprezintă supremul omagiu pe care cartea scrisă de tine o poate primi.

Când citești o carte, important este să nu te uiți la numărul paginii la care ai ajuns, așa cum, atunci când călătorești cu mașina, important e să nu te uiți la kilometraj și să calculezi mereu câți kilometri te despart de destinație. Frumos e să ajungi la capătul drumului pe nesimțite.

Din momentul în care ai așternut primul rând la persoana întâi, din momentul în care te-ai declarat public important pentru tine însuși și ai afișat un prestigiu pe care singur ți l-ai conferit, te-ai livrat celorlalți. Ai acceptat să devii prada lor în bine și în rău. Se vor înființa prin tine, te vor desființa, se vor înființa desființându-te. 🖤

Gabriel Liiceanu, *Întâlnire cu un necunoscut* (București, Humanitas, 2010)